

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขา วังเหนือ จังหวัดลำปาง ซึ่งหลักการของโครงการธนาคารประชาชน คือการส่งเสริมให้เกิดการ กระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อย เพื่อสร้างทางเลือกและลดการ พึ่งพาแหล่งเงินกู้นอกระบบ โดยธนาคารออมสินจะเป็นแหล่งเงินทุนของประชาชนทั่วไป ที่ประกอบอาชีพอิสระรายย่อยและยังขาดโอกาสในการเข้าถึงการใช้บริการทางการเงินที่มีอยู่ ในปัจจุบันได้เต็มรูปแบบอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้การฝึกอบรม ให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหา และ แนะนำด้านอาชีพให้แก่สมาชิก เพื่อสร้างพื้นฐานความมั่นคงที่ยั่งยืนแก่ผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งการให้สินเชื่อ โครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินจะแตกต่างจากการให้สินเชื่อ ประเภทอื่น (สินเชื่อเคหะ สินเชื่อสวัสดิการ ฯลฯ) คือ คุณสมบัติของผู้กู้สินเชื่อประเภทอื่นจะต้อง มีหลักประกันที่แน่นอนทางด้านรายได้ แต่ผู้กู้สินเชื่อตาม โครงการธนาคารประชาชนไม่มี หลักประกันทางด้านรายได้ที่แน่นอนเนื่องจากประกอบอาชีพอิสระรายย่อย

จากหลักการ โครงการธนาคารประชาชนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจ ในการศึกษาในครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตาม โครงการธนาคาร ประชาชนของธนาคารออมสินสาขา วังเหนือ จังหวัดลำปาง และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการ ดำเนินงานตาม โครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขา วังเหนือ จังหวัดลำปาง เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการให้ สินเชื่อโครงการธนาคารประชาชนต่อไป การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสอบถามสมาชิกโครงการ ธนาคารประชาชนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้สินเชื่อธนาคารประชาชน จำนวน 200 คน โดยสอบถาม เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินของสมาชิก การนำเงินกู้ไปใช้ประโยชน์ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ รวมถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับสมาชิก นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาจากคณะกรรมการโครงการ ธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขา วังเหนือ จำนวน 3 คน และลูกจ้างธนาคารประชาชน จำนวน 1 คน ด้านหลักเกณฑ์การให้สินเชื่อ โครงการธนาคารประชาชน ผลการดำเนินโครงการ รวมถึงปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินโครงการธนาคารประชาชน ซึ่งสามารถสรุปผลจากการศึกษา และมีข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการธนาคารประชาชนได้ ดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาในส่วนของสมาชิก โครงการธนาคารประชาชนนั้น พบว่าสมาชิกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41- 50 ปี มีสถานภาพสมรสเป็นส่วนใหญ่ การศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมากจะประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว โดยมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 5,001- 10,000 บาท สมาชิกส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกมากกว่า 1 ปี 6 เดือน โดยสมาชิกส่วนใหญ่ ยื่นขอกู้จำนวนเงิน 20,001 - 40,000 บาทและเป็นการขอกู้ครั้งที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเงินไปค้าขาย โดยเฉพาะการขายอาหาร ผัก และเนื้อสด โดยที่หลักประกันในการกู้เงินส่วนใหญ่จะใช้สมาชิกด้วยกันค้ำประกันซึ่งกันและกัน โดยส่วนใหญ่ได้รับอนุมัติวงเงินกู้จำนวน 10,000 - 20,000 บาท และต้องชำระหนี้จำนวน 1,000 - 1,500 บาทต่อเดือน ระยะเวลา 12 - 18 งวด สำหรับค่าใช้จ่ายในการกู้ยืมน้อยกว่า 50 บาท สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สินนอกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยมากกว่าร้อยละ 10 บาทต่อเดือน

สำหรับเงินกู้ที่สมาชิกได้รับนำไปลงทุนค้าขาย เงินที่ได้รับจากการกู้สามารถนำไปใช้ประโยชน์และประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากโครงการอยู่ในระดับปานกลาง และโครงการนี้มีผลให้สมาชิกมีรายได้หลังการกู้ยืมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 - 10 ของรายได้เดิม และจำนวนเงินกู้ที่สมาชิกได้รับไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการธนาคารประชาชนนั้น สมาชิกเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยของธนาคารประชาชนเหมาะสมดี โดยข้อดีของโครงการ คือการให้โอกาสบุคคลที่มีรายได้น้อยสามารถกู้ยืมได้ และเห็นว่าโครงการธนาคารประชาชนมีประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง แต่ไม่แน่ใจว่าโครงการธนาคารประชาชนจะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชนได้และไม่แน่ใจว่าจะทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุนในระบบเศรษฐกิจชุมชนได้ สมาชิกต้องการให้ธนาคารออมสินบริการในส่วนของการให้สินเชื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ โดยจำนวนเงินกู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกคือจำนวนเงินไม่เกิน 30,000 บาท และสมาชิกเห็นว่าการดำเนินโครงการธนาคารประชาชนประสบความสำเร็จและควรดำเนินโครงการธนาคารประชาชนต่อไป

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิก โครงการธนาคารประชาชนที่พบมากที่สุดนั้น ในด้านหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขของโครงการคือ ปัญหาเรื่องการใช้บุคคลค้ำประกันยุ่งยาก ลำบาก ด้านบุคลากรคือ ปัญหาพนักงานไม่มีความรู้ในการแนะนำหรือให้คำปรึกษาด้านอาชีพแก่สมาชิก ปัญหาด้านสถานที่คือ สถานที่ตั้งของธนาคารไม่สะดวกในการมาใช้บริการ ส่วนปัญหาด้านการดำเนินงานคือ การขาดการฝึกอบรมอาชีพ ให้สมาชิกในโครงการ รวมถึงไม่มีการให้คำปรึกษาหรือแนะนำอาชีพตามหลักการของโครงการธนาคารประชาชน

ผลการศึกษาในส่วนของคณะกรรมการโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาวังเหนือ จังหวัดลำปางนั้น พบว่า คณะกรรมการโครงการจะทำหน้าที่ในการพิจารณาการให้สินเชื่อแก่สมาชิกโครงการ และลูกจ้างธนาคารประชาชนจะทำหน้าที่ติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกโครงการกับธนาคารออมสิน ในการพิจารณาให้สินเชื่อแก่สมาชิกโครงการธนาคารประชาชนของคณะกรรมการโครงการ มีการพิจารณาล้ำทับกับการพิจารณาสินเชื่อโดยทั่วไป คือใช้หลัก 5C's Policy ในการพิจารณาวงเงินให้กู้และประเมินความเสี่ยง และใช้การพิจารณาสินเชื่อ โดยวิธี 5P's Policy โดยการพิจารณาจะมีการยึดหยุ่นบางหลักเกณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายโครงการธนาคารประชาชนที่มุ่งเน้นการเป็นแหล่งเงินกู้สำหรับสมาชิกที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งไม่สามารถเข้าสู่ระบบการเงินที่เป็นปกติได้ หลักเกณฑ์การพิจารณาที่สำคัญ ได้แก่ การพิจารณาอุปนิสัยใจคอ ความซื่อสัตย์ มีความตั้งใจในการประกอบอาชีพ ขยันทำมาหากิน และมีความสม่ำเสมอในการออมเงินกับธนาคาร วงเงินให้กู้จะพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้ควบคู่ไปกับวัตถุประสงค์ในการนำเงินไปใช้ด้วย สำหรับหลักประกันในการกู้ยืมหากสมาชิกที่ค้าประกันมีสถานที่ประกอบการหรือที่อยู่ที่แน่นอน รวมถึงบุคคลธนาคารเชื่อถือ หน้าที่การงานมั่นคง รวมถึงหลักประกันที่เป็นหลักทรัพย์ จะพิจารณาให้กู้ได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะกรณีสมาชิก ไม่ใช่คนในพื้นที่หรือไม่มีที่อยู่ที่แน่นอน เช่น เช่าบ้านอยู่

สำหรับการดำเนินงาน โครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาวังเหนือ จังหวัดลำปาง การดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาวังเหนือ จังหวัดลำปาง ณ 30 ธันวาคม 2545 มีสมาชิกทั้งหมด 305 คน มีเงินออมทั้งสิ้นจำนวนเงิน 1,995,798.08 บาท จำนวนสินเชื่อคงเหลือทั้งสิ้น 4,290,893.00 บาท สมาชิกที่ชำระหนี้ครบกำหนดจะมีการเพิ่มวงเงินให้สมาชิกมากขึ้น โดยเฉลี่ยประมาณรายละ 29,000 บาท จำนวนหนี้ค้างชำระของสาขา 155,538.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.62 ของจำนวนสินเชื่อคงเหลือ แต่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากตารางที่ 5.7 สาขาจะต้องมีการติดตามหนี้ค้างชำระแต่เนิ่น ๆ เพื่อป้องกันการเพิ่มขึ้นของหนี้ค้างชำระจนกลายเป็นหนี้เสียในที่สุด

สำหรับปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการธนาคารประชาชนที่พบ ในด้านนโยบาย ได้แก่ นโยบายของธนาคารมุ่งเน้นการเป็นแหล่งเงินทุนมากกว่าด้านอื่น การกำหนดเป้าหมายแก่สาขาสูงในขณะที่กลุ่มลูกค้ามีจำนวนน้อย ปัญหาความเร่งด่วนของโครงการทำให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ และปัญหาการซ้ำซ้อนในการกู้ยืมของสมาชิกกับโครงการอื่นของรัฐบาล สำหรับปัญหาด้านการดำเนินงาน ได้แก่ สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการ การออกเยี่ยมสมาชิกเพื่อวิเคราะห์สินเชื่อทำได้ลำบาก ปัญหาการติดตามหนี้ค้างชำระของสมาชิกยาก และปัญหาสมาชิกมีเงินออมไม่เพียงพอกับเงินงวดที่ต้องชำระ ปัญหาด้านพนักงาน ได้แก่

พนักงานไม่มีความรู้ในการให้คำปรึกษาหรือแนะนำอาชีพให้สมาชิก ปัญหาพนักงานไม่เห็นความสำคัญของโครงการธนาคารประชาชน และปัญหาพนักงานไม่มีเวลาในการออกไปรับฝากเงินนอกสถานที่ให้แก่สมาชิก ปัญหาด้านสมาชิกโครงการ ได้แก่ สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ ปัญหาสมาชิคนำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และไม่มีความรับผิดชอบในการชำระหนี้ตามวันที่ครบกำหนด ไม่มีวินัยในการออม และปัญหาสถานที่ประกอบการและที่อยู่อาศัยของสมาชิกไม่แน่นอนเมื่อเลิกกิจการหรือย้ายไปค้าขายหรือประกอบอาชีพที่อื่นก็ไม่สามารถติดตามหนี้ได้

6.2 ข้อเสนอแนะ

โครงการธนาคารประชาชนเป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระ ผู้มีรายได้ประจำที่ต้องการมีอาชีพเสริม หรือผู้ที่สนใจประกอบอาชีพอิสระ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้ โดยมีหลักการดำเนินงานที่สำคัญคือ ส่งเสริมการออมทรัพย์ ให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพอิสระ และการสนับสนุนเงินทุนอย่างมีเหตุมีผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมา โครงการประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยมีประชาชนสมัครเข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชนเป็นจำนวนมาก แต่จากการศึกษาพบว่าธนาคารดำเนินการโครงการธนาคารประชาชนในด้านการเป็นแหล่งเงินกู้เท่านั้น ในด้านการให้คำแนะนำปรึกษาและอบรมอาชีพแก่สมาชิกโครงการน้อย สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อให้การดำเนินการโครงการธนาคาร ประชาชนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการและเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการธนาคารประชาชน มีดังนี้

ในส่วนของธนาคารออมสินควรเพิ่มบทบาทการดำเนินการอย่างครบวงจร โดยเพิ่มการฝึกอบรมอาชีพ การให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาและแนะนำอาชีพแก่สมาชิก ส่งเสริมให้สมาชิกเพิ่มการออมให้มากขึ้น โดยให้สัดส่วนของเงินฝากในแต่ละเดือนของสมาชิกโครงการมากกว่าหนี้สินหรือเงินงวดที่สมาชิกต้องชำระหนี้ รวมถึงการเป็นแหล่งเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาให้สมาชิกกู้ยืมเงินตามความจำเป็นต้องใช้ในการลงทุนเพื่อให้การนำเงินกู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด นอกจากนี้ธนาคารต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์หรือให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิก โครงการถึงวัตถุประสงค์ของโครงการธนาคารประชาชนที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกว่าเงินกู้ที่สมาชิกกู้ยืมเป็นเงินของธนาคารไม่ใช่เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลสมาชิกต้องชำระหนี้ตามกฎหมาย นอกจากนี้ธนาคารต้องมีการฝึกอบรมให้พนักงานมีความรู้ในการให้คำปรึกษาหรือแนะนำอาชีพให้แก่สมาชิกด้วย และพนักงานต้องมีจิตสำนึกในการบริการอย่างเปี่ยมน้ำใจให้แก่สมาชิกโครงการ

รวมถึงการเสียสละเวลาส่วนตัวของคณะกรรมการโครงการในการไปตรวจเยี่ยมสมาชิกโครงการนอกเวลาทำงาน และควรมีการจัดส่งเอกสารหรือวารสารประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับโครงการธนาคารประชาชน เช่น หนังสือแนะนำอาชีพ ให้สมาชิกโครงการอย่างทั่วถึงด้วย

สำหรับสมาชิกโครงการธนาคารประชาชนนั้น ต้องมีความจริงจังในการเข้าร่วมโครงการ มีความตั้งใจในการประกอบอาชีพ ไม่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์หรือนำเงินไปใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย มีวินัยในการออม และมีความรับผิดชอบในการชำระหนี้ให้ตรงเวลา และอาจมีการร่วมกันสร้างเครือข่ายของสมาชิกโครงการธนาคารประชาชนเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตระหว่างสมาชิกด้วยกัน โดยให้ธนาคารออมสินให้ความช่วยเหลือในด้านแหล่งเงินทุนหรืองบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

สำหรับภาครัฐนั้น ต้องเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือดูแลการดำเนินโครงการธนาคารประชาชนด้วย โดยเฉพาะในด้านการให้คำแนะนำปรึกษาและฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ แก่สมาชิกโครงการธนาคารประชาชน เนื่องจากภาครัฐมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการฝึกอบรมอาชีพมากกว่าธนาคารออมสิน รัฐบาลควรให้หน่วยงานที่มีความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพเข้าไปช่วยธนาคารออมสินในด้านการให้คำปรึกษาและฝึกอบรมอาชีพแก่สมาชิกโครงการธนาคารประชาชนให้ทั่วถึง เพื่อให้สมาชิกสามารถประกอบอาชีพอิสระได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของสมาชิกโครงการธนาคารประชาชนต่อไป